

WWF *for a living planet®*

Världsnaturfonden WWF

Ulriksdals Slott

170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00

Direkt: 08 546 575 13

Fax: 08 85 13 29

Allmänt: info@wwf.se

www.wwf.se

Energimyndigheten

Gerd Lejdstrand

gerd.lejdstrand@energimyndigheten.se

Ulriksdal 20 maj 2019

Världsnaturfonden WWFs synpunkter på Förslag till tidplan i den nationella planen

Världsnaturfonden WWF välkomnar den pågående processen för att alla vattenkraftverk i Sverige ska uppnå uppsatta miljömål med moderna miljötillstånd kopplat till EUs ramdirektiv för vatten, då de allra flesta vattenkraftverk i Sverige idag bedrivs med stöd av 1918 års vattenlag och med för närvarande stor negativ påverkan på våra sötvattenekosystem. Världsnaturfonden WWF ser positivt på att en bred energipolitisk överenskommelse har nåtts i Sverige om en övergång till 100 procent förnybar elproduktion, men är övertygade om att en omställning till en 100 procent hållbar och förnybar energiproduktion både kan och bör ske tidigare än 2040.

Vattenkraft är en förnybar energikälla, men de negativa konsekvenserna från vattenkraften är stora för ekosystemen och den biologiska mångfalden. På global nivå har sötvattensarterna minskat med 83 procent mellan 1970 och 2014 och detta är många gånger kopplat till fragmentering och bristande konnektivitet.

Världsnaturfonden WWF delar uppfattningen att det stora antalet vattenkraftverk som nu behöver prövas tvingar fram ett behov av en prioriteringsordning, men vill här påpeka att vissa åtgärder högst skyndsamt måste genomföras inom en snar framtid för att inte vår biologiska mångfald ska utarmas ytterligare och i värsta fall utrota redan akut hotade sötvattensarter. Dessa åtgärder innefattar bland annat miljöanpassade flöden samt fria vandringsvägar upp- och nedströms för alla migrerande arter.

Världsnaturfonden WWF efterfrågar också en väsentligt tydligare redovisning av hur viktningen av de listade kriterierna för miljöbedömning har genomförts vid framtagandet av den nu föreslagna prioriteringsordningen i tidplanen för den nationella planen.

Ålen är akut hotad

Avser HARO: 53000 Dalälven; 61000 Norrström; 65000 Nyköpingsån; 67000 Motala ström; 86000 Mörrumsån; 87000 Skräbeån; 92000 Kävlingeån; 96000 Rönne å; 98000 Lagan; 103000 Ätran; 108000 Göta Älv; 110000 Örekilsälven

Ref. fråga 3 – Är det något HARO som bör tidigareläggas för att det finns särskilda naturvärden?

Den europeiska ålen är akut hotad – jämfört med 1950 finns bara cirka 1–5 procent av beståndet kvar. Det svenska fisket står för den största dödligheten av vuxen ål där det under 2017 fiskades 244 ton ål. Vattenkraften stod näst efter fisket för en dödlighet samma år på 141 ton ål. Ungefär 30 procent ål dör vid varje enskild kraftverkspassage vilket innebär att ju fler hinder i ett vattendrag, desto färre ålar som letar sig tillbaka till Sargassohavet. Internationell forskning har de senaste 15 åren rekommenderat att all mänsklig aktivitet som hotar ålens överlevnad, exempelvis hinder orsakade av vattenkraften, måste minimeras till, eller hållas så nära noll som möjligt, för att ett bärkraftigt ålbestånd ska uppnås.

Världsnaturfonden WWF anser därmed att situationen är så allvarlig för den akut hotade ålen att åtgärder för att minska dödligheten måste prioriteras mycket tidigt i den nationella prövningsplanen och väsentligt tidigare än vad som nu föreslagits och bör därför för samtliga berörda avrinningsområden vara igång redan 2021.

Natura 2000-områden kan inte vänta

Avser HARO: 53000 Dalälven; m fl

Ref. fråga 3 – Är det något HARO som bör tidigareläggas för att det finns särskilda naturvärden?

Många av avrinningsområdena i den föreslagna tidplanen innehåller helt eller delvis Natura 2000-områden. Målen i art- och habitatdirektivet måste i dessa områden kunna nås oavsett. Världsnaturfonden WWF kan inte se att det finns möjlighet till fördröjning av målen i art- och habitatdirektivet kopplat till åtgärder för vattenkraftverk i Natura 2000-områden, då dessa mål skulle uppnåtts i december 2015.

Världsnaturfonden WWF anser därför rent generellt att de avrinningsområden som berörs av Natura 2000-områden måste tidigareläggas med start redan 2021.

Påbörja åtgärdsarbetet tidigt där inventeringar redan gjorts

Avser HARO: 28000 Umeälven; 38000 Ångermanälven; 53000 Dalälven; m fl

Ref. fråga 2 – Är det något HARO som bör tas vid annan tidpunkt för att det finns planerade projekt eller mycket underlag framtaget som kan motivera detta?

Världsnaturfonden WWF anser att det inte finns någon anledning att fördröja genomförandet av åtgärder där redan framtagna och omfattande inventeringar och förstudier existerar. I Ångermanälvens avrinningsområde har Världsnaturfonden WWF tillsammans med bland annat näringsliv, ideella organisationer, länsstyrelser samt myndigheter visat på den stora potentialen i möjliga miljöåtgärder i Ångermanälven. Dessa omfattande inventeringar har dessutom visat på

att det går att utföra ett mycket stort antal miljöförbättrande åtgärder utan negativ påverkan på själva vattenkraftproduktionen^{1,2,3}. Världsnaturfonden WWF vill här också lyfta fram de projekt, baserat på dessa inventeringar, som med relativt små medel redan genomförts i Ångermanälvens övre delar. Ett annat exempel är det arbete som sedan länge redan sker i Umeälven⁴.

Världsnaturfonden WWF anser därmed att åtgärder där kunskapsunderlaget som ovan nämnts redan är stort kan påbörjas väsentligt tidigare än vad som nu föreslagits i den nationella planen och kan därför påbörjas redan 2021.

Flodpärlmusslan är beroende av åtgärder i vattendrag påverkade av vattenkraft

Avser HARO: 38000 Ångermanälven; m fl

Ref. fråga 3 – Är det något HARO som bör tidigareläggas för att det finns särskilda naturvärden?

Flodpärlmusslan är idag hotad i hela världen där emellertid Sverige utgör ett kärnområde för musslan vilket innebär att vi har ett internationellt ansvar för artens långsiktiga överlevnad. Åtgärder som förbättrar vattenmiljön och livet för flodpärlmusslan gynnar i sin tur alla vattenlevande organismer och den är en tydlig indikator på ett friskt rinnande sötvattensekosystem.

Effekterna från dammar och vandringshinder påverkar inte bara flodpärlmusslan utan också de fiskarterer såsom lax och öring som är en förutsättning för upp- och nedströms spridning av flodpärlmusslan. Av de 630 kända vattendragen med förekomst av flodpärlmussla är många biflöden till större älvar vilka är starkt påverkade av vattenkraftproduktion, särskilt i norra delen av Sverige.

Världsnaturfonden WWF anser att åtgärder kopplat till förbättrade livsmiljöer för flodpärlmussla bör påbörjas redan 2021.

Tidplanen för vildlaxälvar behöver också ses över

Avser HARO: 24000 Rickleån; 38000 Ångermanälven; 86000 Mörrumsån; m fl

Ref. fråga 3 – Är det något HARO som bör tidigareläggas för att det finns särskilda naturvärden?

¹ Världsnaturfonden WWF m fl (2015): Ångermanälvsprojektet – förslag till miljöförbättrande åtgärder i mellersta Ångermanälven och nedre Fjällsjöälven, <http://www.modelforest.se/images/sampleddata/PDF/vattenbruk/Angermanalvsprojektet%20rapport%209%202015.pdf>

² Vilhelmina Model Forest, Skogsstyrelsen (2009): Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag – arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven, http://www.modelforest.se/images/sampleddata/PDF/SKS_Rapporter/Rapport_1_2009_%20ovre.pdf

³ Skogsstyrelsen m fl (2011): Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder, http://www.modelforest.se/images/sampleddata/PDF/SKS_Rapporter/Rapport_%205_2011_nedre.pdf

⁴ <https://umealven.se/>

Ett stort antal älvar har idag också ett mer eller mindre fungerande vildlaxbestånd vilket riskerar att försämrats om åtgärder dröjer för länge. **Världsnaturfonden WWF anser därför att samtliga avrinningsområden som berörs bör påbörjas under perioden 2021–2025.**

För Världsnaturfonden WWF

Mattias de Woul

Bitr. Avdelningschef Hav & Vatten

Världsnaturfonden WWF